

Kampen for politisk medborgerskab

Danske kvinder fik national stemmeret i 1915. Det kom ikke af sig selv.

Op gennem 1800-tallet påpegede aktive kvinder og nogle mænd, at politisk medborgerskab skulle omfatte alle uanset køn og social status.

I Danmark var en første version af demokratiet indført med Grundloven af 5. juni 1849. Det var - som i så mange andre lande - et demokrati for de få: kun ustraffede mænd over 30 år med egen husstand, der ikke tidligere havde fået fattigunderstøttelse eller gået konkurs, fik stemmeret.

Kvindernes ret til at stemme ved kommunalvalg og folketingsvalg blev fremsat flere gange men forkastet. Venstrepolitikerens Frederik Bajer fremsatte i 1886 første gang et lovforslag om kommunal stemmeret til kvinder. Igen og igen blev dette forslag fremført af Venstre og Socialdemokratiet og vandt flertal i Folketinget men blev stemt ned i Landstinget.

Mobilisering og opnåelse af valgret

Uden for rigsdagen var den gryende kvindebevægelse i fuld gang med at bevise, at kvinderne også var egnede til politisk arbejde. Gennem de sidste årtier af 1800-tallet mobiliserede tusindvis af kvinder sig i kampen for stemmeret.

Dansk Kvindesamfund blev stiftet i 1871. Ægteparret Mathilde og Frederik Bajer var initiativtagere og sikrede sig, at Mathilde Fibiger også blev medlem af Kvindesamfundet. Fra sin position som medlem af Folketinget kunne Frederik Bajer således bære kvindesagen frem i Rigsdagen.

Undervejs opstod en række rene valgretsforeninger. Heriblandt Kvindelig Fremskridtsforening, der udgav tidsskriftet *Hvad-vi-vil*. Bladets redaktør, Johanne Meyer, argumenterede i en tale i 1888 for, at stemmeret skulle tildeles både gifte og ugifte kvinder og gælde både til kommunal- og Rigsdagsvalg.

Debatten om valgret til kvinder var for alvor sat på den politiske dagsorden, da venstrepolitikerens Fredrik Bajer fremsatte et lovforslag om kommunal valgret til kvinder i 1886. Bajer argumenterede for, at kvinder burde have stemmeret på lige fod med mændene. Da forslaget atter kom på dagsordenen i 1887, fremhævede Bajer, hvordan inddragelsen af kvinder kunne blive en gevinst for lovgivningsarbejdet. Forslaget blev vedtaget i Folketinget og videresendt til Landstinget. Her blev det imidlertid afvist, og under debatten tog Carl Ploug i sit indlæg afstand fra forslaget i skarpe vendinger. Han argumenterede bl.a. for, at kvindens plads ikke var i det politiske liv, men i den hjemlige sfære.

I 1907 dannedes paraplyorganisationen Landsforbundet for Kvinders Valgret, der efterhånden kom til at omfatte 160 lokalafdelinger og ca. 12.000 medlemmer rundt om i landet. Via offentlige møder og diskussionsaftener blev budskabet om kvinders politiske medborgerskab bredt ud landet over.

I 1908 skete der et gennembrud. I forbindelse med en omfattende reformperiode i dansk politik fik kvinderne stemmeret og blev valgbare til kommunale råd.

Ved kommunalvalget 12. marts 1909 stod kvinderne derfor for første gang opført på stemmesedlerne og var til stede ved valgurnerne. Den 5. juni 1915 blev grundloven ændret, og kvinderne fik ret til både at stemme og opstille til Rigsdagsvalg. Som markering af stemmeretssejren organiserede en række kvindesagsorganisationer et valgretoptog den 5. juni. Her afleverede repræsentanter for kvindesagsforeningerne en adresse til regering og rigsdag, hvori der blev udtrykt værdsættelse af den ny erhvervede stemmeret. Ordet "tak" var bevidst udeladt for at markere, at kvinderne nu blot havde opnået det, de hele tiden havde haft ret til!

Kvinderne indtager Rigsdagen

Efter grundlovsændringen kom første Rigsdagsvalg i 1918. Der var 41 ud af 402 opstillede folketingskandidater kvinder. Fire kvinder blev valgt til Folketinget og fem til Landstinget. Blandt dem Nina Bang, som i 1924 blev Danmarks første kvindelige minister - og verdens første kvindelige minister i en parlamentarisk valgt regering.

Først ved valgene i 1970'erne voksede antallet af folkevalgte kvinder til Folketinget for alvor. I dag er knap 40 % af folketingspolitikere kvinder